

Det splittede NATO

NATO er i disse år ved at fragmentere over dels krigen i Afghanistan, dels spørgsmålet om en ny trussel fra Rusland. Mens danske soldater dør i Afghanistan og vi diskuterer terrortruslen i Danmark, forbereder østeuropæerne sig på fremtidens trusler fra et revanchistisk Rusland.

**Af Robert Petersen, cand.mag. i historie,
Publiceret i Berlingske Tidende mandag den 8. marts 2010**

I august og september 2009 gennemførte det russiske og det hviderussiske militær i forening en større militærøvelse med kodenavnet »Zapad 2009«. Over 12.000 soldater deltog i denne øvelse, som officielt var en forsvarsøvelse. I praksis synes øvelsen også at omfatte offensive operationer, herunder brug af taktiske atomvåben mod Polen for at knuse dels en NATO-intervention i Hviderusland og dels trusler mod en strategisk vigtig gasrørledning i Østersøen. Mens nyheden om »Zapad 2009« skabte furor i Østeuropa, satte det danske forsvar i november sidste år det militære beredskab i vejret, og FE advarede om en øget trussel mod Forsvarets installationer og ansatte. En ansat i FE udtalte: »Vi har valgt at opdatere og hæve vores terrortrusselsniveau for Forsvaret, så det er på niveau med det øvrige samfund og PETs vurdering«. Det havde imidlertid intet med Rusland at gøre. I stedet var årsagen til det forøgede militære beredskab, at to mulige terrorister med planer om at angribe avisen Jyllands-Posten som hævn for de såkaldte Muhammed-tegninger var blevet arresteret i USA.

Eksemplet med hhv. »Zapad 2009« og det forpurrede terrorangreb mod Jyllands-Posten illustrerer meget godt, hvordan der i dag går et sikkerhedspolitisk jerntæppe tværs gennem NATO og truer sammenholdet i alliancen. Groft sagt står vi med to parter med hver deres divergerende trusselsopfattelser. Vi har det »gamle« NATO, som består af de oprindelige alliancemedlemmer, som for længst har henvist Den Kolde Krig til historiebøgerne, ser Rusland som en mulig partner og som er meget fokuseret på NATOs globale engagement, også selvom det kommer med en pris i form af en øget terrortrussel. Danmark er solidt placeret blandt de lande.

Så er der de »nye« NATO-lande som Polen, Tjekkiet eller de baltiske lande, som er blevet medlemmer af alliancen efter 1991. Flere af dem deltager også i NATOs globale operationer, og eksempelvis Estland har cirka 300 soldater og Polen 2.600 soldater i Afghanistan. Men samtidig har de »nye« NATO-lande ikke glemt talemåden »geografi er skæbne«, og hvis de skulle have glemt det, sørger Rusland med jævne mellemrum for at minde dem om det. Eksempelvis ved at rette et cyberangreb mod Estland i 2007, invadere Georgien i 2008, rette trusler mod Polen og Tjekkiet for at gå med til at huse dele af det amerikanske raketskjold, og med øvelser som »Zapad 2009«. Et vigtigt stridspunkt i denne interne splittelse har i lang tid været spørgsmålet om, hvorvidt der var behov for egentlige forsvarsplaner for de baltiske lande, som kom ind i alliancen i 2004. En udbredt opfattelse i de »gamle« NATO-lande var, at det var overflødigt, når Rusland jo ikke længere var en trussel, når de baltiske lande havde en overordnet sikkerhedsgaranti i form af Atlantpagtens Artikel 5 (den om at et angreb på et NATO-land er et angreb på alle) og fordi krigen i Afghanistan eller terrortrusler var vigtigere problemer. Siden januar 2010 står det imidlertid klart ifølge det britiske tidsskrift The Economist, at de baltiske lande nu også får deres egne forsvarsplaner som en tilføjelse til de allerede eksisterende forsvarsplaner for Polen.

Mens NATO altså har besluttet sig for at lave forsvarsplaner for de baltiske lande i tilfælde af en aggression, har Frankrig taget konsekvensen af, at Rusland efter fransk opfattelse ikke længere er nogen trussel og er ved at forhandle en aftale på plads, som vil medføre salg af et fransk helikopterhangarskib af Mistral-klassen til Rusland, licens til at bygge yderligere fire og muligvis også salg af pansrede mandskabsvogne. Man kunne fristes til at tro, at det ville bekymre NATO, men nej. NATOs generalsekretær Anders Fogh Rasmussen har kommenteret planerne ved at sige, at det er en sag mellem Rusland og Frankrig, og at han ikke har noget problem med den handel. Det er ellers ikke fordi russerne har lagt skjul på, hvad de vil bruge de nye skibe til. Den russiske flådechef, admiral Vladimir Vysotskij har udtalt, at disse skibe ville have gjort det muligt at invadere Georgien i løbet af 40 minutter og ikke 26 timer, som det i praksis tog. Den russiske ministerpræsident Vladimir Putin har sagt, at Rusland vil bruge disse skibe, hvor det nu er nødvendigt.

At NATO fortsat ses som en trussel af Rusland fremgår også på andre måder. I januar 2010 prøvfløj Rusland det nye 5. generations Sukhoi T-50 kampfly, som om få år kan være i produktion og som udvikles i samarbejde med Indien. Den russiske forsvarsekspert i Dumaen, Konstantin Makiyenko, forklarede i den forbindelse, at Rusland behøvede mellem 150 og 200 af dette nye kampfly for at imødegå truslen fra russiskfjendtlige lande i sit nærområde, som i de kommende år vil anskaffe amerikanske Joint Strike Fighter F-35 kampfly.

Ligeledes fremlagde Rusland i år en ny militærdoktrin, som udpegede NATOs udvidelse mod øst og USAs planer om et raketskjold (nu i det sydøstlige Europa) som alvorlige sikkerhedspolitiske trusler. Det fik Anders Fogh Rasmussen til at udtale: »Jeg er chokeret, det kan ikke passe«. Naturligvis er det et åbent spørgsmål, hvor meget det hele egentlig betyder? Er det ikke bare et storpolitisk eksempel på, at tomme tønder buldrer bedst, og at Rusland nok puster sig op, men reelt ikke kan gøre noget? Det er jo den sikkerhedspolitiske antagelse i det »gamle« Europa. Rusland optræder eksempelvis knap nok i den seneste danske Forsvarskommission af 2008-09, hvor landet ganske vist omtales, men hvor det konstateres, at selvom de russiske styrker er store, så er de også forældede.

Synspunktet i denne kronik er ikke, at Rusland ikke kæmper med en række svagheder, som vil hæmme landets storpolitiske ambitioner. Det er sandsynligt, at Rusland i mange år endnu først og fremmest vil søge igen at spille en dominerende rolle i sit nærområde og ikke igen søge at spille en global rolle, som det gamle Sovjetunionen prøvede. Men det er også grundlæggende forkert at reducere spørgsmålet, om Rusland skal tages alvorligt, til at være et spørgsmål om »kun« militær kapacitet. Dels fordi Rusland rent faktisk arbejder hårdt på at modernisere sine væbnede styrker, herunder også ved at købe våben fra udlandet, dels fordi den politiske dimension derved ignoreres. Som allerede den tyske militærteoretiker Carl von Clausewitz formulerede det for 200 år siden, er krig en fortsættelse af politik med andre midler. Den politiske vilje til at bruge magt kan derfor ikke isoleres fra evnen til at bruge magt, og Rusland har vist vilje til at gå i krig som senest set i Georgien trods landets åbenlyse militære svagheder. Vil denne vilje da blive mindre i takt med, at Rusland får mere moderne våben fra både sin egen og vestlige landes våbenindustrier? Men mindst lige så alvorligt er det, at NATO er ved at blive revet midt over af dels de »gamle« NATO-lande, som ikke kan eller vil se nogen trussel fra Rusland, dels de »nye« NATO-lande, som ikke har glemt Ruslands imperiale fortid, og som frygter, at gamle uvaner er vendt tilbage. Det er en splittelse, Danmark ikke kan ignorere, hvor meget vi end gerne ville - ikke mindst fordi vi jo også er en del af Ruslands nabolag med kun 300 kilometer fra Bornholm til Kaliningrad.